

MINTAQAVIY BOSHQARUVNI TASHKIL ETISHNING XUSUSIYATLARI

Yusupov Nurbekjon Xasan o‘g‘li

Samarqand iqtisodiyoti va servis instituti

“Menejment” kafedrası

Assistant

Uchqunova Rushana

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Menejment (tarmoqlar va sohalar) yonalishi talabasi

Annotatsiya. Mazkur tezisda mintaqaviy boshqaruv tizimining o‘ziga xos xususiyatlari, uni tashkil etishning tashkiliy-huquqiy asoslari va samaradorligini oshirish mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda markaziy davlat organlari va mahalliy boshqaruv sub’ektlari o‘rtasidagi vakolatlarning taqsimlanishi hamda hududiy rivojlanishning zamonaviy modellari yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: mintaqaviy boshqaruv, desentralizatsiya, vertikal boshqaruv, hududiy strategiya, davlat boshqaruvi, mahalliyashtirish, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik.

Abstract. This thesis analyzes the specific characteristics of the regional management system, the organizational and legal frameworks of its structure, and the mechanisms for increasing its efficiency. The research highlights the distribution of powers between central government bodies and local management entities, as well as modern models of regional development.

Keywords: regional management, decentralization, vertical management, regional strategy, public administration, localization, socio-economic stability.

Аннотация. В данном тезисе анализируются специфические особенности системы регионального управления, организационно-правовые основы ее структуры и механизмы повышения эффективности. В исследовании освещаются распределение полномочий между центральными государственными органами и

субъектами местного управления, а также современные модели регионального развития.

Ключевые слова: региональное управление, децентрализация, вертикальное управление, региональная стратегия, государственное управление, локализация, социально-экономическая устойчивость.

Kirish

Mintaqaviy boshqaruv - bu mamlakatning umumiy davlat siyosatini alohida hududiy birliklar doirasida amalga oshirish va ularning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib rivojlantirish jarayonidir. Davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish sharoitida mintaqalarni boshqarish tizimi nafaqat yuqoridan kelgan topshiriqlarni bajarish, balki hududiy resurslardan samarali foydalanish va mahalliy muammolarni mustaqil hal etishga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Mintaqaviy boshqaruvning qanday tashkil etilishi mamlakatning iqtisodiy yaxlitligi va ijtimoiy barqarorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir.

Asosiy qism

Mintaqaviy boshqaruvni tashkil etish bir qator fundamental xususiyatlar bilan ajralib turadi. Birinchidan, bu markazlashtirish va desentralizatsiya (markazsizlashtirish) tamoyillarining uyg'unligidir. Zamonaviy bosqichda ko'plab vakolatlar va moliyaviy resurslarning mahalliy hokimiyat organlariga o'tkazilishi (masalan, mahalliy byudjetni shakllantirish) mintaqaviy boshqaruvning moslashuvchanligini oshiradi.

Ikkinchidan, mintaqaviy boshqaruv kompleks yondashuvni talab etadi. Hududiy boshqaruv sub'ektlari bir vaqtning o'zida sanoatni rivojlantirish, ijtimoiy sohani (ta'lim, sog'liqni saqlash) qo'llab-quvvatlash va ekologik vaziyatni nazorat qilishlari zarur. Bu jarayonda har bir mintaqaning ixtisoslashuvi (masalan, agrar, sanoat yoki logistika markazi ekanligi) boshqaruv uslubining o'ziga xosligini belgilaydi.

Uchinchidan, hududiy manfaatlar va umumdavlat manfaatlarining kesishishi. Mintaqaviy boshqaruv tizimi mamlakatning strategik maqsadlariga zid kelmagan holda, mahalliy aholining ehtiyojlarini qondirishga xizmat qilishi kerak. Buning uchun "vertikal"

(markaz va mintaqa) va "gorizontal" (mintaqalararo kooperatsiya) aloqalarni to'g'ri yo'lga qo'yish lozim.

To'rtinchidan, strategik rejalashtirish va innovatsion boshqaruv. Bugungi kunda mintaqalarni "qo'lda boshqarish" usulidan uzoq muddatli rivojlanish strategiyalari va raqamli monitoring tizimlariga o'tilmoqda. Raqamli platformalar orqali hududdagi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni real vaqt rejimida kuzatish va tezkor qarorlar qabul qilish mintaqaviy boshqaruvning zamonaviy qiyofasini shakllantirmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mintaqaviy boshqaruvni tashkil etish - bu hududning ichki salohiyatini maksimal darajada ishga solishga qaratilgan murakkab tashkiliy mexanizmdir. Vakolatlarning oqilona taqsimlanishi, mahalliy hokimiyat organlarining mas'uliyati va mustaqilligini oshirish hamda zamonaviy menejment usullarini qo'llash mintaqalarning barqaror taraqqiyoti uchun poydevor bo'ladi. Mintaqaviy boshqaruvning samarali tashkil etilishi davlatning global raqobatbardoshligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Макаров И.Н., Бизин С.В. - Региональная экономика и управление развитием региона. Учебное пособия. Воронеж: НАУКА-ЮНИПРЕСС, 2021. -116с.
2. Кнауб Р.В., Шамаева Е.Ф., Анисимова О.В., Горюнова Е.А. - Устойчивое развитие. Учебное пособие. Томск-Москва-Дубна: издательство РАЕН, 2021. -264с.
3. Данилина М.В., Терновсков В.Б. -Устойчивое развитие.Учебное пособия. Москва: РУСАЙС, 2020. -126с.
4. Marin Drinov Management of socio-economic transformations of business processes: current realities, global challenges, forecast scenarios and development prospects. Scientific monograph.Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences:Sofia, 2023. - 327p.

Qo'shimcha adabiyotlar:

5. Батракова Л.Г. Социально-экономическая статистика : учебник / Л.Г. Батракова. - Москва : Логос, 2020. - 480 с. - ISBN 978-5-98704-657-9. -Текст : электронный. -URL: <https://znanium.com/catalog/product/1213741> (дата обращения: 31.03.2020)

6. Эффективность управления социально-экономическим развитием административно-территориальных образований : монография / под ред. д-ра экон. наук, проф. В.И. Терехина. -М.: ИНФРА-М, 2018. -315с. (Научная мысль).
<http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=924711>

7. Топильдиев С.Р., Хасанов Р.Р. Инновационные модели социально-экономического развития. Учебное пособие. -Ташкент: Экономика, 2019.

Axborot manbaalari:

8. www.gov.uz

9. www.lex.uz

10. www.mf.uz

11. www.cbu.uz

12. www.stat.uz

13. www.soliq.uz

14. www.openbudget.uz

15. www.prezident.uz

16. www.sciencedirect.com